MOOTORRATTURI

TURVAVARUSTUS

MAANTEEAMET

Infoteatmiku on välja töötanud
Maanteeamet koostöös
WIMA Estonia, Motodepoo ja Eesti
Motomatkajate Klubiga

SISUKORD

Mootorratturit kaitseb kaine mõistus ja hea varustus 4
Ole nähtav 5
Kiiver 6
Päikesekaitse 8
Kaelus 10
Nahk või tekstiil? 11
Jope 12
Palav? 13
Kindad 14
Püksid 16
Voodrid 18
Saapad 19
Vihmakaitse 21
Külma vastu 22
Veel soovitusi 23

Mootorratturit kaitseb kaine mõistus ja hea varustus

Mootorrattal ei kaitse sind tonn plekki ega turvavööd, õhkpatjadest rääkimata. Kaitseb vaid kaine mõistus ja hea varustus. Motovarustust valides pole mõtet kokku hoida, sest kokkuhoid kipub tulema omaenda tervise arvelt.

Lühike libisemine teel rebib juba kiirusel 50 km/h riided ribadeks ja eemaldab hetkega naha ja lihaskoed kuni luudeni. Mõni tõmbab sellest hoolimata jalga tavalised teksad ja ütleb:
“Ega ma kukkuma lähe, ma lähen sõitma.”

Pole aga näinud veel kedagi, kes olekski ratta välja ajanud selleks, et kukkuda.

Valmis tuleb alati olla. Ja ükskõik, kui hästi või ettevaatlikult sa ise sõidad – oled sa ikka kindel, et kõik teised liiklejad on sama usaldusväärsed?

Riietu alati nii, et oled nähtav ja julged kukkuda.

OLE NÄHTAV

Tsikliõnnetuste põhjuste statistikas paistab silma, et teised juhid ei märka mootorratturit. Muidugi ei märka, kui silm on harjunud peateelt otsima kaht esituld, mitte üht. Kuid et rohkem märgataks, saab iga sõitja ise palju ära teha.

Ära osta musta värvi varustust! Ehi end erksa- või lausa neoonvärvilise kiivri ja sõiduriietega ning pimedaks ajaks lisa nii endale kui rattale helkureid. Spetsiaalselt mootorratturite jaoks on tehtud nii helkurveste kui -vöid, millega tuunida oma tumedat värvi jopet. Anna endast parim, et sind märgataks.

KIIVER

Kiiver on kõige olulisem. Vali kindlasti lõuakaitsega kiiver – alt lahtine kiiver kaitseb küll su koljut, ent võib-olla on alalõualuu sulle sama armas?

Kiivri juures on kõige tähtsam, et see oleks paras. Paras tähendab, et see istub tihedalt ümber pea ja põskede ning kui sõber hoiab kiivrist kõvasti kinni, ei saa sina oma pead seal sees liigutada.

Samas jälgi, et kiiver poleks peas ebamugavalt tihkelt. Hoia poes kiivrit peas ikka mitu minutit. Kui mõni koht selle ajaga pisut su pead häirib, võid kindlalt arvestada korraliku peavaluga pärast tunniajast sõitu. Peavalu on esiteks väga ebamugav, ent lisaks hajutab see su tähelepanu ja oledki juhina ohtlikum.

Teine peavaluallikas võib olla müra, mis sõltub sinu asendist rattal, tuuleklaasi nurgast, kiivri sobivusest ja veel paljust muust. Sa ei saa poes kiivrit proovides teada, kui palju mootori- ja tuulemüra su kõrvu kostuma hakkab, kuid kiivreid maanteele proovima minna ükski pood muidugi ei luba.

KIIVER

Nii et siin pead uurima kiivri müratasetfoorumitest, guugeldama, lugema teste – ja ikkagi võib just sinu asend sinu rattal tekitada rohkem müra.

Igal juhul ära lepi müraga, see häirib su keskendumist ja hävitab kõrvakuulmist. Alati on võimalik kasutada kõrvatroppe.

Kui võimalik, vali erksavärviline kiiver.

Reguleeri kiivri kinnitusrihmad enne iga sõitu parajaks. Justnimelt iga kord uuesti, sest kui eile oli jahe ja sul oli paksem torusall kaelas, täna aga tõmbad rihma õhema salli peale, on rihm täna liiga lõtv.

Kodus hoia kiivrit valguse, liigse soojuse ja tolmu eest ning kindlasti sellises kohas, kus see maha kukkuda ei saa – näiteks kapis koti sees.

PÄIKESEKAITSE

Päikese eest võib end kaitsta silmade kissitamise ja vesistamisega ning päikeseprillide, tumeda visiiri või päikesesirmi abil. Kissitamine ja pilgu maas hoidmine ei ole mõistagi kuigi ohutu võimalus, sellest pikemalt ei räägigi.

Kui eelistad päikeseprille, proovi neid koos kiivriga, et olla kindel, et prillisang pea ja kiivri vahele mugavalt ära mahub. Kui pisutki häirib, on tunnise sõidu järel jällegi peavalu kindlustatud. Sama kehtib tavaliste prillide kohta.

Tumedat kiivrivisiiri kasutades pead arvestama võimalusega, et jääd pimeda peale ja enne kojusõitu tuleb visiir ära vahetada – võta tavaline visiir alati kaasa!

Kõige mugavam on, kui päikesesirm on kiivri sisse ehitatud. Siin on tähtis, et sirm oleks visiirist seespool. Kui ereda päikese katab äkitselt süsimust äikesepilv – Eestis ju päris tavaline – või päev veereb õhtusse, ei ole ka vaja teha peatust, et prillid ära võtta või visiiri vahetada, vaid piisab kiivri küljes nupu liigutamisest.
Päikesesirm sõidab kiivri sisse eest ära ja sõit jätkub läbipaistva visiiriga.

PÄIKESEKAITSE

Visiir hoia alati puhtana. Ei, sellest ei piisa, et sa puhastad seda alati, kui koju jõuad. Juba pooletunnine sõit suveõhtus võib visiiri täiesti läbipaistmatuks muuta – peaasjalikult kogunevad sinna putukalaibad.
Hoia sõiduriiete taskus spetsiaalseid niiskeid lappe. Kui neid pole, ei pea leppima sääselaipade vahelt tee kobamisega, nippe on teisigi:

- Kasuta ära vihma – kui visiiril on piisavalt palju vett, saad selle puhtaks pesta. Aga ettevaatust, kui niiskust on vähe, teeb nühkimine olukorra hullemaks!

- Keera sisse tanklasse ja kasuta autoklaasidele mõeldud veeämbrit ja aknapesurit.

- Hoia alati kaasas veepudel ja salvrätipakk.

- Kui vett pole kusagilt võtta, kraavid on kuivad, meri kaugel, poed kinni ja pudel tühi, aga visiir sääselaipu tihedalt täis, kasuta kas või sülge. Peaasi on ju, et sa näeksid, kuhu sõidad ja kes veel teel on.

KAELUS

Kaelale puhuv tuul võib olla lihtsalt külm ja ebamugav, aga võib sisaldada herilasi. Mõlemad häirivad tugevalt liiklusele keskendumist, nii et parem end enne sõitu korralikult ära tihendada.

Kaela sobivad hästi torusallid ehk bufid, kuid jahedamateks ilmadeks või hellade kõridega inimestele müüakse ka spetsiaalseid tuulekindlaid kaelasoojendajaid.

Proovi neid poes koos enda kiivri ja jopega, et veenduda, et kõik kinnitused lõua all üksteisega kenasti klapivad.

NAHK VÕI TEKSTIIL?

Nahk- või tekstiilriiete valik on ennekõike maitse küsimus, sest stiilid on väga erinevad ning mõni lihtsalt pole nõus nahkriideid kandma, teine jälle pole nõus nahast loobuma.

Nahkriiete juures jälgi eelkõige riiete mugavust, et saaksid end vabalt liigutada. Nahk peab olema vähemalt 1,2 mm paks, et sind teel kaitsta, kuid liiga paks nahk piirab su liikuvust. Kõige tugevam on kängurunahk. Kui sul on nahast varustust, siis ära unusta seda aegajalt kreemitada, et püsiks elastsus ja väike veekindlus.

Tekstiilriiete peale lähevad üle varem või hiljem aga kõik need, kes rohkem matkavad. Pärast ühte vihmast matkapäeva on nahkjopet telgis või väikses majakeses kuivatada võimatu, niisket jopet hommikul selga vedada vastik, lõpuks hakkab külm ka.

Kui aga naha peale korralik vihmariietus tõmmata, pole märja nahaga probleeme ja nii saab ka nahkriideid eelistav inimene oma matkad muretult tehtud.

JOPE

Hea jope on hingav, veekindel, kaitsmetega, taskutega, mugav ja nähtav. Arusaadav, et ostes ootate ka soodsat hinda ja kandes head väljanägemist.

- **HINGAV** – ehkki tänavarattal tavaliselt sporti eriti ei tehta, hingab keha siiski kogu aeg, ka rahulikus olekus. Kui rõivas ei lase kehaniiskust välja, on ihu ligi olevad kihid varsti niisked.

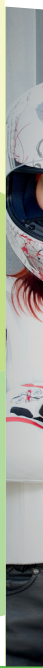
See on esiteks ebamugav ja teiseks on juba nõrga tuulega kerge külmetuda. Seepärast eelista alati hingavat riietust. Loe rõiva silte – kui need hingamisest ei räägi, siis ilmselt seda ka pole. Abi võib olla ka tuulutusavadest.

- **VEEKINDEL** – kas sina tead, millal vihma sadama hakkab? Loe rõiva silte – kui need veekindlusest ei räägi, siis ilmselt seda ka pole.

- **KAITSMETEGA** – kui sa end 30km/h kiirusel mööda asfalti rullid, siis kõige tõenäolisemalt lõhud ära väljaulatuvad kohad. Jopes peaks kindlasti olema õla- ja küünarnukikaitsmed, kuid vajalik on ka seljakaitse.

Veendu, et kaitsmed on täpselt sinu vastavate liigeste kohal ning ei liigu lohisedes paigast. Seljakaitse peab olema õiges mõõdus – liiga pikk ei sobitu mugavalt, liiga lühike ei kaitse nimmepiirkonda ja siseorganeid.

Kui kaitsmeid jope sees pole, olgu õigetes kohtades vähemalt spetsiaalsed taskud, kuhu saad endale sobivad kaitsmed ise sisse osta. Tee seda, aga aktsepteeri ainult CE-märgistusega kaitsmeid!

PALAV?

Neil kahel nädalal aastas, kui Eestis on päriselt soe, ning matkadel soojadesse maadesse ei ole kellelgi tahtmist paksu jopet selga vedada.

See ei tähenda, et tuleb enda kaitsmisest loobuda. Soeta endale palava ilma varustus – tehakse ka väga hingavaid ja õhukesi, kuid tugevaid sõiduriideid.

Palavaga võib abiks olla ka kogukehakaitse, mis sisuliselt tähendab võrksärki, mille küljes on kõik vajalikud kaitsmed – õlgadel, küünarnukkidel, seljal ja neerudel. Selle peale võid stiili mõttes tõmmata triiksärgi või kerge jaki ning vähemalt linnasõidud saab palavaga ära teha.

Maanteekiirusel on asi teine ja seal võib isegi sentimeetrine putukas su õlavarrele korraliku sinika jätta, kui su nahka miski paksem ei kaitse. Rääkimata võimalusest, et leiad end hoopis maanteekiirusel mööda asfalti lohisemas või kraavikaldast alla kukerpallitamas – kui on valida, siis sa tegelikult ju ei taha seda teha triiksärgi, vaid tugevast materjalist jopega?

KINDAD

Kui juba kukud, siis instinktiivselt on käsi see, mille enda kaitsmiseks ette sirutad. Labakäsi aga on nii peen ja õrn, samas vajalik osa su kehast, et kinnastesse tasub investeerida.

Headel kinnastel on kaitstud sõrmenukid ja tugevdatud peopesa.
Parematel kinnastel on tänapäeval peopesas ka nn slaiderid - plastist või muust materjalist, mis su peopesa kukkudes säästavad.

Randmekinnitused peavad olema sellised, et varrukasse ei pääseks vihm, tuul ega putukad. Kinda kinnitused on sellised, mis ei tule lahti ka siis, kui lohised asfaldil – eriti head on sellised, kus randmel on kaks krõpsukinnitust, kumbki käib lahti eri pidi.

Kui saad kindad käest tõmmata kinnitusi avamata, pole neist tolku ka õnnetuses.

KINDAD

Proovi kindaid lenksul – see, mis istub käes hästi, ei pruugi veel võimaldada mugavalt suunatulelülitit lükata. Kui poes pole ühtki mootorratast, millega kinnast testida, võta kinni kas või trepikäsipuust ja imiteeri kõiki liigutusi, mida sõidu ajal kätega tarvis teha. Kui kinnas on liiga väike, ei lase see põidlaid lülititeni; kui liiga suur, jääb pihku ebamugav volt; kui liiga kange, ei saa sa kiiresti pidurini.

Muidugi käib hingavuse nõue ka kinnaste kohta – kui su nahk hingab, kuid niiskus jääb kindavoodrisse pidama, hakkab sõrmedel kiiresti külm.
Osta kindaid iga ilma jaoks. Kuumalaine jaoks sellised, kus on nukikaitsmed ja millega on turvaline asfaldil libiseda, kuid ülejäänud kinnas laseb tuule ligi. Suvepäeva maanteesõitudeks soeta endale lihtsalt õhemad kindad ning septembriõhtuteks paksemad.

Kui ootad kinnastelt ka veekindlust, otsi selle kohta infot etikettidelt. Arvesta, et märg vooder võib su käed ära värvida. See oht on eriti nahkkinnastega.

PÜKSID

Nagu jopega, eelista veekindlat ja hingavat rõivast. Pükstel peaksid kaitsmed olema põlvedel ja puusadel. Pükste pikkust ja mugavust ära hinda proovikabiinis, vaid tsikli sadulas, sõiduasendis.

Argisõitudel, kui on vaja käia kontoris, poes või asju ajamas, loobutakse tihti sõidupükstest ja minnakse teksadega. Tavalised teksad kaitsevad jalgu ainult teiste pilkude eest, asfaldil lohisemiseks hangi tsiklisõiduteksad.

Neis on kaitsmed, nagu peab, ning teksariidesse on kootud ülitugev kevlarlõim. See tagab, et kintsunahk on kaitstud ka asfaldil lohisedes.

Siiski tasub meeles pidada, et sõiduteksad ei asenda kunagi täielikult korralikke nahk- või sõidupükse.

PÜKSID

Funktsionaalsuse mõttes võid tahta, et pükstel oleks all lukk, et saaksid kergemini saapaid jalga (mõnel püksimudelil ulatub see lukk poole sääreni, mõnel põlveni, mõnel üles välja); et reitel oleks taskuid; et pükstel oleksid traksid; et pükse saaks kinnitada jope külge; et kusagil oleks tuulutusavad.

Tutvu sõprade jalas ja poes nii paljude võimalustega, kui vähegi leiad, et teaksid, mida tahad ja mida mitte.

VOODRID

Tsiklipükstel ja -jopedel on enamasti sees eemaldatav vooder, mõnel lausa mitu.

- TERMOVOODER – see on nagu paks vatiinikiht, mis teeb sind küll lumememmekujuliseks, aga on hea soe.

- VIHMAVOODER – õhuke kõrgtehnoloogilisest kangast kiht, mis suudab kinni pidada tuule ja vihma. Enne kui otsustad, mõtle, kas sa tahad vihmasajus maanteel püksid jalast võtta, et vooder sisse panna, või eelistad, et veekindlus on väljaspool.

Enne rõivaste ostmist tee poes läbi voodri eemaldamise ja paigaldamise protseduur. Et sa kodus ei avastaks, et tootedisainer oli enne voodrini jõudmist puhkusele läinud ning voodripanek võtab liiga kaua aega või on lausa võimatu.

SAAPAD

Sõidujalatsid peavad kaitsma lisaks jalalabale ka pahkluud ja säärt, nii et tavalistest kingadest ei piisa. Pahkluu võib kukkudes jääda tsikli alla, jalalaba lohisedes vänduda, säär saada kusagilt obaduse. Kui sõidad ka metsas, peaksid kandma endurosaapaid, mis on disainitud just metsa ja kruusatee ohte silmas pidades.

Head saapad on tugevast, vähemalt 2,5 mm paksust nahast ja kindlasti ulatuvad üle pahkluu. Kuna jalad saavad tavaliselt põrutada külgedelt, on tähtis tugev tald, mis ei tohi vänduda ega õnnetuse ajal osadeks laguneda (see juhtub odavate nahksaabastega). Mida paksem tald, seda rohkem neelab saabas ka ratta vibratsiooni – sul on mõnusam sõita.

Saapaid proovi sama paksude sokkidega, nagu sõites kasutad. Nagu muu varustusega, kehtib ka siin soovitus: lõviosa ajast kannad neid saapaid tsikli seljas istudes, nii et kõige tähtsam on, et need oleksid mugavad just sinu sõiduasendis. Kui saapaga on hea kõndida, aga halb käiku vahetada või pidurdada, siis on need väga halvad tsiklisaapad.

SAAPAD

Saapad peavad olema lukkude ja takjakinnitustega korralikult jala ümber reguleeritavad. Vaata üle, et lukud-krõpsud oleksid kaetud, et vihm ja tuul sealtkaudu sisse ei pääseks.

Hoidu metallplaatide või varbakattega töösaabastest – need võivad sind küll teatud olukordades kaitsta, kuid suudavad ka su varbad maha lõigata.

VIHMAKAITSE

Mõned joped-püksid-kindad on vihmakindlad – usaldada võib näiteks GoreTex kangast varustust. Kui su varustus ikkagi ei ole veekindel või sa ei taha seda matkal niiskeks teha (telgis ei saa ju riideid kuivatada), osta kõige peale vihmariietus. Valida on kombinesooni ja jope-pükste komplekti vahel.

Kombeka eelis on üks konkreetne tükk, kuid mõnikord võid tahta kanda ainult vihmapükse ning ülakeha vihmakaitset ei vaja – näiteks, kui taevas sirab juba päike, aga rataste alt pritsib veel palju vett. Hea vihmariietuse saad enda ümber tihedalt kinni tõmmata, et sa purjena tuult alla ei võtaks.

Jälgi, et vihmakihil oleksid taskud vähemalt rattavõtmete jaoks, muidu pole sul ratast parkides võtmeid kusagile panna.
Ka vihmakiht võiks olla erksavärviline ja helkuritega varustatud.

Õigupoolest on see veel tähtsam kui kuiva ilma rõivaste puhul, sest enamasti on just vihmas nähtavus kehvem ja mootorrattur seega suuremas ohus.

KÜLMA VASTU

Kui oled külmavares või sõidad ka talvel, investeeri kvaliteetsesse sooja aluskihti. (Meriino)villased püksid-pluusid hoiavad soojas isegi siis, kui on niisked. Kõrgtehnoloogilisest materjalist soe pesu oskab kehaniiskuse nahast eemale, järgmisse rõivakihti juhtida. Sobivaid valikuid leiad ka spordi- ja matkapoodidest. Lisaks täienda oma varustust termosokkide ja sisekinnastega.

VEEL SOOVITUSI

- **JÄLGI**, et ostetud turvavarustus kannaks CE-märgistust – võta kaitsmed riietest välja ja uuri silte.

- **LUKKUDEL** peab olema ülekate, et need poleks otse vastu nahka – teel libisedes läheb lukk kuumaks ja võib sind tõsiselt põletada.

- **TASKUD** peaksid olema klappidega, et vihmavesi sealtkaudu sulle ligi ei pääseks.

- **ÄRA PIIRDU** ühe poe valikuga ja ühe müüja jutuga. Uuri erinevat varustust ja loe kasutajate kommentaare – Eesti suurim tsiklifoorum on biker.ee. Arvesta siiski, et mis sobib soovitajale, ei pruugi tingimata sobida sulle, sest sa oled teise kehakujuga.

- **KÕIKI SÕIDURIIDEID** valides jälgi turvalisuse kõrval ka mugavust. Kui sul pole sadulas mugav, hajub tähelepanu liikluselt ebamugavusele ja see ei ole mõnus ega turvaline.

- **ÄRA OSTA** netist kaupa, kui sa ei tea konkreetse toote kvaliteeti ja selgaistuvust. Tihti saad muidu kaks korda osta – ühe odava ja teise paraja.

- **VÕIMALUSEL VÄLDI** kasutatud sõiduvarustuse ostmist.

- **JA KÕIGE OLULISEM** – ennusta ennustamatut – nii ilma, liikluse kui õnnetuste seisukohast.

OHUTUT SÕITU!

MAANTEEAMET